KAZANIE

Na Zaczęciu

SEYMU WALNEGO

MIANE

Przez W. Jmci. Xiędza Michała Kociełkowſkiego Kanonika Metropolitalnego Gnieźnieńſkiego

W Kościele Kollegiaty Warſzawſkiey

Dnia 2. Października Roku 1786.

Za Pozwoleniem Zwierzchności

w WARSZAWIE

w Drukarni Nadworney J. K. Mci i Prześwietney Kom: Eduk: Narodowey

KAZANIE

PRZEDSEYMOWE

Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram ſervite Domino in timore, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via juſta, cum exarſerit ira Ejus, beati omnes, qui confidunt in Eo.

I teraz Krolowie rozumieycie, uczcie ſię, ktorzy rządzicie ziemią: Służcie Panu w boiaźni, aby ſię nierozgniewał Pan, y nie poginęliście z drogi ſprawiedliwey, gdyby ſię rospalił gniew Jego, błogosławieni wſzyscy, ktorzy w Nim ufaią. Pſalm 2. V. 10.

NAYIASNIEYSZY PANIE

PRZEŚWIETNE STANY RZECZYPOSPOLITEY

Szczęśliwe Krolestwa, ktore ſię tym Prawem rządzą, ſzczęśliwe Rady, ktore tym Duchem żyią. Bog to mówi, i w ſławnym o Chryſtuſie Panu

Prorоctwie, tę dla wſzyſtkich Prawodawcow naukę daię, gdyby Wam do tego nieſzczęścia przyſzło, że bez daney przyczyny wzburzą ſię przeciwko Wam Narody, powſtaną krolowie y Kſiążęta ziemscy, aby ſpoione zdawna związki Waſze rozerwać, aby cięzkie im niekiedy iarzmo z karku ſwoiego zrzucić, y Was w ſtanie nieudulności poſtawiwſzy, na igrzyſko przed Niebem y ziemią wydać (a) w tak opłakanym loſie iakaż Wam nadzieia pozoſtaie? O to Wy, z ktorych grona Matka własna uwieńczyła koroną Salomona, a z ktorych tu

(a) Quare fremuerunt Gentes, adſtitetunt Reges terræ & Principes convenerunt in unum, dirumpamus vincula Eorum, projiciamus a Nobis jugum ipsorum, qui habitat in Cœlis irridebit Eos. Psalm. 2.

każdemu Prawo wyboru daie do kroleſtwa, rozumieycie *Et nunc Reges intelligite* Wy, ktorzy losy y rządy Narodu w ręku waſzych piaſtuiecie, uczcie ſię. *Erudimini, qui judicatis terram,* Służcie Bogu w boiaźni y ufności, w boiaźni: aby ſię nierozgniewał Pan ſprawiedliwy, w ufności: aby ſię zlitował Bog miłoſierny.

Tak ieſt Panowie moi, ten ieſt czas, kiedy zgromadziliście ſię nie na okazanie pyſznego widoku pierwſzych w Narodzie osob, powagę prawodawczą piaſtuiących, nie na przesilanie zdań y wymowy domową niechęcią podnieconych, ale abyście to, co ſię do upadku nachyliło, podparli: co upadło podzwigneli, co ſię rozerwało, ſpoili; y Oyczyznę wa-

ſzą w porze Kroleſtw kwitnących poſtawili. Godne wielkich Mężow zamyſły, ale iakże ie do ſkutku przyprowadzić? Dzieło to Prawicy Naywyżſzego. Bog ſam ma radę y rozumienie, poniża y wywyżſza; umarza y ożywia; rozmnaża Narody y traci ie, a wywrocone do pierwſzey całości przyprowadza, *Multiplicat gentes & perdit eas, & ſubverſas in integrum restituit.* Job 12 V. 23

Znacie to ſami dobrze, kiedy pierwey, niżeli do Swiątyni prawodawczey, udaiecie ſię do kościoła, y ołtarza, unižacie głowy waſze przed obliczem mądrości wieczney, a tym ſamym daiecie wſzyſtkim poznać, że niemasz rady zdrowey y ſkuteczney, ktora ſię nie zaczyna od Boga, y koń-

czy Bogiem, niemasz rady w swoim ułożeniu zdrowey, ktora się niezaczyna od boiaźni Boga, niemasz rady w swoim zamierzeniu skuteczney, ktora się niekończy ufnością w Bogu. Służcież *Bogu* w boiaźni, abyście nie ściągneli mściwey sprawiedliwości Pańskiey, y naysprawiedliwsze wasze ułożenia niestały się niepożyteczne dla Narodu. *Servite Domino in timore, ne irascatur Dominus & pereatis de via justa. To będzie Część pierwsza.* Służcie Bogu w ufności, aby rady wasze były skuteczne, y w samym gniewie Bożym ziednały miłosierdzie y błogosławieństwo dla Oyczyzny. *Cum exarscrit ira Ejus, beati omnes, qui confidunt in Eo. To będzię Część druga.* Zgoła boiaźń y ufność Bo-

ża, o to ieſt cała rzecz kazania mego y obrad waſzych.

Ja naprzod o moy Boże! zaczynam mowić na chwałę twoią nie tak z boiaźnią, iak z ufnością umocowany
Mat. 10. na słowie twoim, *kiedy ſtaniecie przed krolmi, y rządcami ziemi, nieſfraſuy, cie ſię iak y cobyście mowić mieli, abowiem dano wam będzie ony godziny, co mowić przynależy,*

CZĘSC PIERWSZA

Podług Ducha Pisma S. ieſt dwojaka boiaźn Boża, iedna niewolnicza, druga ſynowſka; pierwſza: ſpogląda na Boga iako na mściwego Sędziego, a przerażona ſurową ſprawiedliwością, dla tego unika ciężkiey winy, że ſię obawia wieczney kary. Dru-

ga: patrzy na Boga iako na łaskawego Oyca, a zapalona iego miłością, lęka się wszelkiey winy, choćby nieczuła żadney kary. *Niewzieliście* Panowie moi, mowię słowy Apostoła *Ducha boiaźni niewolniczey, ale Ducha przysposobienia za Syny przez ktorego wołamy do Boga: Oycze* (b) Rom 8 v. 15.
Tym więc duchem boiaźni synowskiey zdania wasze kierować powinniście, Duchem boiaźni: ktora się rodzi z wiary, ożywia nadzieią, zasila miłością, y wszystkich cnot owoce wyprowadza, ktora nienawidzi wszelkiey złości, przepych y wyniosłość, drogę wykrętną y usta dwu-

(q) Non enim accepistis Spiritum servitutis iterum in timore sed Spiritum adoptionis Filiorum in quo clamamus. Abba Pater Rom. 8. v. 15.

ięzyczne ma w ohydzeniu (c) bez takowey boiaźni, mowię śmiało, niemogą być szczęśliwe Państwa, a ona sama naywięcey wpływa do ich pomyślności.

Abowiem, gdyby mimo bogoboyność Chrześciańska na Religii y cnocie zaszczepiona miały się chlubić krolestwa z pomyślności, można by powątpiwać, czy tylko tak mądra opatrzność rządzi światem, czyli los y przypadek, cnota y nieprawość rownym wymiarem kieruie królestw sprężynami. Lecz nie tak iest, Panowie moi, twoia, mowi Mędrzec, Oycze opatrzność rządzi wszystkim

(c) Timor Domini odit malum, arrogantiam & superbiam & viam pravam & os bilingve detestor. Ps. 8. v. 13.

ty ſam wſzyſtko pod liczbą, miarą y wagą uſtanawiasz, *iako naymnieysze na wadze ziarnko y kropla rosy porannney, ktora na ziemie pada, tak ieſt przed tobą okrąg ziemi*, *Patrzcie*, mowi Pan Chryſtus, *na ptaki niebieſkie, przypatrzcie ſię liliom polnym, iako rosną*, a ieśli te tak cudownie Bog opatruie, ieśli włos z głowy waſzey bez wiadomości Bożey niezginie, iakoż małowierni, niedaleko więcey Bog te ſtraſzliwe mocy y krôleſtwa świata rozporządza? *Quanto magis Vos modicæ fidei.* Rządzi tedy Bog Pańſtwy, a tak rządzi, że gdy ie uſzczęśliwia, ſzczęśliwość ta doczeſną nadgrodą cnoty, gdy ie karze, kara ta bywa zwyczaynie gorżkim owocem nieprawości, inaczey

1. Sap. 11 v. 22.

Luc. 21. v. 28.

Bog zdaie ſię poſtępować z całkowitemi kroleſtwy, inaczey z ludźmi ſzczegulnemi. czyli On człowieka na pawa ſłodyczą pomyślności, czyli goryczy kielich podaie do ſpełnienia, rady opatrżności iego ſą dla nas taiemnicą niedościgłą, niemożna mowić, że ktorego w życiu uſzczęśliwia, tego kocha, ktorego uciemięża, nienawidzi abowiem, choćby przez całe życie cnoty nienadgradzał, choćby niekarał człowieka nieprawości, wlawſzy weń duſzę nieśmiertelną, trzyma go w ręku wſzechmocności po wſzyſtkie wieki, a zatym uwieńczać iego cnoty, karać iego zbrodnie po całą wieczność może,

Ale te całkowite kroleſtwa tak, iak ſą pod tym rządem, pod temi Pra-

wami, pod tym wydziałem ſprawiedliwości y polityki trwać one niebędą wiecznie, otoż ani odpłaty za cnotę, ani kary za zbrodnie odbierać niemogą wieczney; muſzą zatym prawdzić ſię ſłowa Boſkie, że iako tu w doczeſności bogoboyność wynosi Narod, tak też nieprawość czyni ludzi mizernemi *Juſtitia elevat Gentem, miſeros autem Populos facit peccatum.* Ps. 14.

Aboż tey prawdy iaſnym nie ſą dowodem krolestwa w świecie nayſławnieyſze. Ty krolestwo Jzraelſkie ſzczegulniey od Boga ukochane widzę Cię ſzczęśliwe y nieſzczęśliwe na przemiany, ſławne za Dawida, niewychwalone za Salomona, rozdzielone za Roboama, kwitnące za Jozyaſza, zagarnione w niewolą z Jechonia-

ſzem, powracaiące na wolność z
Zorobabélem y Nehemiaſzem coż
za przyczyna takowych odmian? o
Jsa. 52 to *grzech twoy* mowi Bog przez Jza-
v. 18. iaſza, *Napiſano piorem żelaznym na pa-
znokciu dyamentowym przeto ſiłę two-
ię y wſzyſtkie ſkarby twoie dam na
rozchwycenie.*

Ty pyſzne króleſtwo Babilonia zaufane w potędze moey twoiey, mowiłoś hardzie *Ja ieſtem, a oprocz mnie niemasz więcey, będę na wieki Panią ani uznam niepłodności.* Coż ieſt przebog, że wzbudza Bog przeciw tobie Pomazańca ſwego Cyrusa, y do niego mowi: *Ja przed tobą poy-*
Jsa.45 *dę, zawołane na ziemi poniżę, wrota miedziane ſkruszę, y zagubię imię Babylonu* Czemu? *Abowiem zgrzeſzył*

Panu tym ſposobem Aſſyryą y Babylonią pochłoneła Medya, Medyą Perſya, Perſyą Grecya, Grecyą Rzymianie, Rzymſkie nakoniec Panowanie zachwalone nawet w pismie S. że mądrością w radach, cierpliwością w pracach opanowali wſzyſtkie mieyſca. (d) Poki w cnocie było niewzruſzone, poty podług wyrazow Daniela Proroka mocne iak żelazo, trwaley ſię utrzymywało przez czyſtość obyczaiow, niżeli przez wielkość zwycięſtw. Wſzyſtkie Narody, mowi S. Auguſtyn, ſzanowały ich potęgę, ſłuchały rozkazow, podawały nieśmiertelności ich dzieie, za cnoty ſwoie przyrodzone odebrali nadgrodę Dan. 2

(d) Poſsederunt omnem locum Conſilio & patientia 1. Machab. 8. v. 3.

przyrodzoną (e) Ale iak tylko bogactwa pychą y chciwością zarażone chwałę y Państwo za sobą pociągnęły, ubostwo wpogardę, cnota w ohydę, wolność w niewolą poszła, brakło lekarstwa na złe, mowi ieden ich Filozof, kiedy same występki zamieniły się w obyczaie, *Desiit esse remedio locus. ubi, quæ fuerant vitia, mores sunt.* Senec. Ep. 39

Jeśliś tedy królestwo od Boga szczegulniey sprawowane póty szczęśliwe, póki bogoboyne; ieśli królestwa nawet pogańskie cnotą do swoiey wielkości przyszły a upadły niepra-

---

(e) Honorati sunt in omnibus fere Gentibus Imperij sui, leges imposuerunt multis Gentibus, hodiéqué literis & historia gloriosi sunt, pene in omnibûs gentibus non est, quod de summi & veri Dei justitia conquerantur. Aug. de Civit Dei L. 4. Perceperunt mercedem suam vani vanam.

nieprawością, a iakoż dopiero królestwa Chrześciańskie bez bogoboyności chrześciańskiey kwitnąć statecznie mogą? *Ja Pan*, mowi Bog, *a żadney od- miany nieznam*: iedna zawsze iest iego Mal. 3 v. 6.
świątobliwoś, iego wierność, iego wszechmocnść, świątobliwość: ktora zawsze nienawidzi nieprawości, wierność, ktora słowo, co z ust iego wychodzi, prożne nieuczyni, *że krolestwo przenoszone bywa od Narodu do Narodu dla niesprawiedliwości, krzywd, potwarzy, y zdrad rozmaitych.*(f) Wszechmocność, Eccl. 10. v. 8.
ktora na żadną potęgę, żaden buntownikow spisek nieuważa, a rownie iednego nędzarza, iak wszystkich razem

(f) Regnum a Gente in Gentem transfertur propter injustitias, & injurias & Contumelias & diversos dolos Eccl. 10. v. 8.

mocarzow piorunem gniewu swoiego zgładzić może. Bog stanął, mowi Dawid w zgromadzeniu Bogow; a wpośrzod-
Ps. 87 v. 1. ku Bogi sądzi. *Deus stetit in Synagoga Deorum & in medio Deos dijudicat.* Niemowmy zatym Panowie moi, że mimo bogoboyność Chrześciańska, rozum, y madrość przyrodzona zdolna iest do pomyślnych rządow Państwa; abowiem coż są wszystkie rozumy przyrodzone ieśli ich światło nadprzyrodzone nieoświeca? oto mowi naymędrszy z królow Salomon: myśli boiaźliwe,
Sap. 9. y niepewne opatrzności nasze. *Cogitationes mortalium timidæ & incertæ providentiæ nostræ*, Mogą rzadkie rozumy wiele upatrzyć, ale wszystkiego nieprzenikną, mogą wyborne

rady podać, ale ich utwierdzić niezdolaią, a ieśli rady ich nie z Boga, dopieroż przeciwne Bogu będą, *oni*, mowi Bog przez Malachiasza Proroka: *budować będą, a ia rozwalę. Zagubię mądrość mądrych, y rostropność rostropnych odrzucę* Mal. 1 v. 4. 1. Cor. 1. v. 19.

Niewalmy nieszczęśliwości Krolestw na wysadzoną od Boga zwierzchność, na te, y owe osoby slyrem Państwa kieruiące, *niemasz rady przeciwko Panu, ktoż dał*, pyta się Jzaiasz: *na roztargnienie Jakoba, a Jzraela pustoszącym, izali nie Pan, ktoremuśmy zgrzeszyli?* (g) oto Bog dla winy narodu odbiera mądrego po: Jsa. 42 v. 24.

(g) Quis dedit in direptionem Jacob, & Israel vastantibus, nonne Dominus, cui peccavimus. Jsa. 42. v. 24.

radnika, mięſza częſto do rady ducha wartogłowa, aby byli przyczyną błędow we wſzyſtkich ſprawach ſwoich,
Jsa. 19 *miſcuit ſpiritum vertiginis & errare*
v. 14. *fecerunt Egiptum in omni opere ſuo.*

Nieprzypiſuymy przygod niepomyślnych fortunie, treſunkowi, y ślepym losom; tak ſądzić, ieſt zdaniem S. Auguſtyna pochodzić na nierozumne Pogan bałwochwalſtwo, ieſt zdaniem rozumnych Pogan popełniać rażącą Boſtwo niegodziwość, (h) ieſt podług ſłow Boſkich, ściągać mściwą ramienia Bożego chłoſtę. *Wy,* tak gromi Bog Jzraelitow przez Jzai-
Jsa. 65 aſza, *ktorzy opuściwſzy Pana, ſtawia-*
v. 11.

(h) Quid enim eſt, quod nunc toto orbe locisq, omnibus fortuna invocatur, una cogitatur, una nominatur, una colitur. Plin.

cie fortunie ołtarze, czynicie ofiary, wszyscy w porażce upadniecie. (i) Co może być bardziey oboiętnego, iako losy? a przecie losy rzucaią na łono, mowi Salomon, *ale od Pana bywaią nastroione.* rzućcie mowi Saul los między mną, y synem moim Jonatą? pada los na Jonatę, czemu? bo w rzeczy samey przysięgi, ktorą woysko obowiązał Saul, nie do końca dopełnił Jonatas, płynie do Tarsu Jonasz, powstaie niepogoda wielka, żeglarze dochodząc przyczyny; rzucaią losy, pada los na Jonasza. Cożeś w pośrzod niewiernych zawinił Proroku Boży? oto od oblicza

Prov. 16. v. 23.

1. Rng 14. v. 42

Jon. 1.

(i) Vos, qui dereliquistis Dominum, qui ponitis fortunæ mensam & libatis super eam, numerabo Vos in gladio. Isai, 65. v. 11.

Bożego uchodzę, dla mnie, mowi, ta nawałność powſtała, rzućcie mnie w morze, a wnet ſię uſpokoi. Wzieli Filiſtynowie ſkrzynię Pańſką, ſpuſzcza Bog okropne kary, walą ie niebaczni na przypadek, *casu accidit*, lecz ſkoro ią z darami odſyłaią, uznali że Bog na nich tę nieſzczęśliwość ſpuścił, nie przypadek. *Ipse fecit nobis* 1. Reg. 6. *hoc malum grande.*

Mowimy raczey, że na założenie gruntu powſzechney ſzczęśliwości, nietrzeba więcey iak tylko rady bogoboynością Chrześciańſką ożywioney, abowiem co naywięcey całość, y chwałę króleſtw utrzymuie? ieżeli nie rząd mądry y ſprawiedliwy, ſkarb bogaty, woyſko mocne, nauki y rzemioſła zakwitnione. Pytam ſię teraz ſko-

wy Joba *gdzież iest mądrość, y ktore* Job. 28 v. 12
iest rozumu mieysce? Mądrość owa
opisana od Salomona, ktora mieszka Prov. 8 v. 12
w radzie, przy myślach cwiczonych
bywa, przez ktorą krolowie krôluią.
y Prawostawcy stanowią sprawiedliwie.
To pewnie wiedzą o niey owe
rozumy głęboko zamyślone, przenikaiące
do gruntu przepaściste taiemnice?
nie Panowie, *przepaść mowi nie iest* Job. 28 v. 12
*we mnie, y morze powiada, niemasz
iey zemną.* To pewnie iey dosięgły,
owe dowcipy bystrym zapędem
wylatuiące nad Niebiosa? y
przed takiemi ptakami niebieskiemi
iest ukryta *Volucres quoque Cœli latet.*
Gdzież iey tedy mam szukać (k)? *O to*

(k) Undé ergo sapientia venit & quis est locus intelligentiæ. Job. 28. v. 12.

Bog sam odpowiada, Job S. ktory iednym spoyrzeniem widzi kraie swiata, y na wszystko, co iest pod Niebem
Job. 28 *patrzy, ktory uczynił wiatrom wagę, wody zawiesił pod miarą, y drogę szumiącym nawałnościom postanowił, sam ią wyślakował, y rzekł człowiekowi: oto boiaźń Pańska, ta iest prawdziwa mądrość, y unikać od złego, to iest prawy rozum.* (l)

Ta bogoboyność utrzymuie doskonały porządek po królestwach, tchnie w serca obywatelskie ducha uszności, y poszanowania względem
1. Petr. 2 v. 17 królow, ducha zobopolney miłości względem braci, iako mowi Piotr S.

(l) Dixit homini, ecce timor Domini ipsa est sapientia & recedere a malo intelligentia, Job 28. v. 12.

Fraternitatem diligite, Deum timete, Regem honorificate. Składa ſerca królow w ręce Boſkie: ſkłada ſerca Poddanych w ręce Krolow, wyſtawia w osobie Panuiących powagę y panowanie ſamego Boga, wyſtawia w osobie poddanych obraz pokory y poſłuſzeńſtwa Chryſtusa, ſzanuie królow iako Pomazańcow Bożych, y Bogow ziemſkich, wylewa za nich do Boga pokorne modły, iako w ſtarozakonnym Prawie nakazywał ludowi Bożemu Prorok, *modlcie ſię za zdrowie krola y ſyna iego, aby dni ich były iako dni niebieſkie na ziemi.* Bar. 1. v. 11. Jako w nowym zakonie przepiſał do Tymoteuſza Apoſtoł, *Proſzę was, abyście czynili prożby za krole, y za wſzyſtkie, ktorzy są na wyżſzym mieyscu, abyśmy cichy y ſpokoyny żywot*

wiedli. Jako o pierwiastkowych Chrześcianach świadczy Tertulian, modlimy się nieustannie za Cesarzów, prosząc o długie życie, szczęśliwe panowanie, poddane wierne.

Ta bogoboyność drogą sprawiedliwości chodzi, ani się zacimia blaskiem złota, ani za powodem krwi, y przyiaźni unosi, podług owych słow Pańskich: *ktorzy się boią Pana, znaydą sąd sprawiedliwy, y sprawiedliwości iako światłość zapalą.* (m) Ta zbytku y przepychu niezna, woli być w bogatey Rzeczypospolitey ubogą, niżeli w ubogiey bogatą, w domu szuka chwały wstrzemięźliwości, w *Oyczyźnie* chwały wspaniałości, komu cło, cło, komu podatek, podatek oddaie wier-

Eccl 32.

(m) Qui timent Dominum invenient judicium rectum & justitias quasi lumen accendent Eccl. 32

nie, a tak prawdzi owe Pisma S. ſło- Ps. 53
wa, boiaźń Boża ieſt ſkarbem, *y nie-
maſz niedoſtatku tym, ktorzy ſię bo-
ią Boga.* Ten duch bogoboyny o-
żywiał pierwiaſtkowe Chrześciany,
że w śmiałych wyrazach mowił Ter-
tulian: cła, y podatki waſze dzięki
Chrześcianom czynią, ktorzy ie z tak
ſumienną wiernością wypłacaią. (n)

Ta bogoboyność uśmierza burzli-
we namiętności, wpaia w umyſły oby-
watelſkie ducha Ewangelii, ktorą Paweł
Apoſtoł ſprawiedliwie nazywa Ewan-
gelią pokoiu, ducha pierwiaſtkowych
Chrześcian, o ktorych w czaſiech o-
wych buntowniczych mowił beśpiecz-
nie do Pogan Tertulian: Pokażcie mi a,

(n) Vectigalia veſtra gratias Chriſtianis a-
gunt utpote debitum ex ſide pendentibus. Tert.

by iednego Chrześcianina, żeby się do spisku iakiego wmięszał, y rękę świętokradzką na Pana swoiego targnął. Wzbudza na obronę Oyczyzny Machabeyczykow mężnych, y owe cudne za Marka Aureliusza pułki; z ktorych powodu mowił do Pogan tenże Tertulian: przyznać musicie sami, że niemacie wiernieyszych y lepszych żołnierzy, iako Chrześciany.

Zgoła niech tylko bogoboynością Chrześciańską rządzą się wszystkie stany po krolestwach, znaydą krolowie wiernych poddanych, Rada prawdziwych Oyczyzny Oycow, urzędy zdolnych zastępcow, sądy sprawiedliwych rządcow, woysko dzielnych żołnierzow, kościoł gorliwych Pasterzow, Niebo świętych, każdy na swo-

im powołaniu przeſtanie bez zazdrości, przez wſpolne uſługi ieden drugiemu przyiemny, a wſzyscy Oyczyznie ſtaną ſię użyteczni, bo te wſzyſtkie dobra Chześciańſka wydaie bogoboyność *Qui timet Dominum, fa-* Eccl. 15
ciet bona. v. 1.

A zatym tak kończy do Kſiążąt Chrześciańſkich Chryzoſtom S. Chcecieli nieſzczęśliwe Oyczyzny uſzczęśliwić, zaczynaycież rady waſze od początku mądrości, ktorym ieſt boiaźń Boża, a Bog zaręcza, że do tey boiaźni przyłączy mocną ufność (o), ktora rady waſze uczyni ſkuteczne y w ſamym gniewie Bożym ziedna mi-

---

(e) In timore Domini fiducia fortitudinis & Filiis Ejus erit ſpes. Prov. 14. v. 26.

łosierdzie, y błogosławieństwo dla Oyczyzny. Co będzie rzeczą drugiey Części.

CZĘSC DRUGA

Bog to mowi, Panowie moi, *bło-*
Ps. 2. *gosławieni wszyscy, ktorzy wnim u-*
faią. Bog przyrzekł mowi S. Chryzostom, że w nadgrodę ufności ludu swego chytre nieprzyiacioł zamysły na samey zdradzie chwyta, y wszystkie sprężyny polityki na zgubę ich natężone targa. *Apprehendit sapientes*
Job. 5 *in astutia & consilium pravorum dis-*
v. 14. *sipat*, a co przyrzekł, azali tego niewykonał? aboż niebyła obrotna polityka Egipcyanow, gdy ci, lękaiąc się zbytniego Jzraelitow rozmnożenia, uradzili, abo ich ciężkiemi robotami

zwolna wypleniać, abo potężną mo-
cą razem zetrzeć. Lud ten uciemie-
żony w Bogu tylko ſamym ufał, po-
ſtaremu wiele cierpi, y iuż iuż do oſta-
tniey zguby idzie, aż oto nieſpodzia-
nie daie mu wybawiciela Moyżesza,
y w morzu Egipcyanow topi. Aboż
nie mądra polityka Jeroboama, y
Królow Jsraelſkich, gdy ci, rozerwa-
nemu ludowi do Jerozolimy cho-
dzić żakazali, aby znać czcią Boga 3. Re. 12
y wſpaniałością kościoła pociągniony
pod prawe domu Dawida panowa-
nie niepowrocił? rozkaz ten w brew
przeciwny Bogu, iednakże uchodzi
na czas, aż oto Bog rozgniewany,
rzuca pioruny na Samaryą, y całe
Państwo do ſzczętu gubi. Aboż nie
polityka Nabuchodonozora, wzywa

Judith. 2. v. 2. oto wszystkie Hetmany, y Rycerstwo, ma z niemi taiemnicę rady. aby całą ziemię pod swoie podbił Panowanie. Zamysły pyszne, y niesprawiedliwe, atoli pomyślnie idą, zawoiował kraiow wiele, aż oto iedna niewiasta Judith Wodza y całą iego potęgę gubi, *J tak rozmyślaycie przez*
1. Mach. 2. v. 61. *Narod, y Narod, a doznacie, że wszyscy, ktorzy nadzieie w Bogu pokładaią, niesłabieią.*

Prawda, że ięczy obarczona niewinność, gdy tym czasem zwycięska nieprawość wykrzykuie, my rad Bożych niedochodząc, narzekamy na Boga opatrzność w ten czas, gdy nas karze, ktorey niechcemy uznać, gdy nas uszczęśliwia, atoli ta pozorna szczęśliwość krotka iest, *widziałem*, mowi

Da-

Dawid: *Niezbożnika wyniesionego ia-* Ps.36
ko Cedry Libańskie minąłem, alić go
niemasz, szukałem, a mieysca iego nie-
znalazłem. Wpośrzod uczty nay- Dan. 5
weselszey iedna nieznaioma ręka na v. 5.
sali pisze, a tey samey nocy całą Bal-
tazara szczęśliwość morzy. Szano-
wałem, mowi Prorok, rady Pańskie,
gdy Pan zastępow Narod imieniem
swoim ozdobiony podawał na igrzy-
sko mocarzow bałwochwalskich, ale
w krotce doznałem usprawiedliwioney
opatrzności, kiedy ufnością ludu swo-
iego do miłosierdzia nakłoniony młot
karzący ziemię skruszył, złamał spra-
wiedliwości rozgę, y dał ogniowi na
spalenie, a w tym rozporządzeniu o-
patrzności, y bezbożnym daie czas
do poprawy, y sprawiedliwym do wy-

doſkonalenia ufności, abowiem iako naywiękſza ofiara rozumu ieſt wierzyć w Boga w Troycy iedynego dla tego, że ta taiemnica nietylko niepoięta, ale zdaie ſię przeciwna rozumowi, tak naywiękſza ofiara ſerca, ufać; że to Bog ſprawi, do czego niemasz podobieńſtwa, aby ſprawił, wyznawać go łaſkawym Oycem, gdy ſię okazuie mściwym ſędzią, czcić go iako Boga ożywiaiącego, kiedy zabiia y umarza. Taka była ufność Joba, kiedy mowi, *choćby mnie yzabił, ia w nim ufać będę.* Taka ufność Abrahama, kiedy przeciw nadziei w nadzieię uwierzył, y ſtał ſię Oycem Narodow niezliczonych.

Rom. 4. v. 18. *Contra ſpem in ſpem credidit, ut fieret Pater multarum Gentium.*

Wszakże iako boiaźń bez ufności nikczemna, tak ufność bez czynności iest zuchwała, miey nadzieię w Panu, mowi Dawid, a czyń co możesz po ludzku dobrze, *Confide in Domino & fac bonitatem.* Zaczym czyńcie Pa- Ps. 36 v. 3.
nowie moi wszystko, czego po was dobro y chwała Narodu żąda, pieszczona Oyczyzny miłość duszą niech będzie obrad waszych, o iak wiele ona dokazywała u Pogan, iak wybornemi zdaniami dzieie nasze, iak choyną krwią sławnych Polakow zwyciężkie pola napełniła! iak nawet przez łzy, y cuda Jezusa Chrystusa Łuc. 19. v. 41.
została poświęconą! iuż, gdy nad upadkiem Oyczyzny swoiey płacze, iuż gdy iednego setnika sługę umieraiącego uzdrawia, na tę pobudkę y proż-

Luc. 7 bę, że kochał Narod iego. Tą mi-
v. 5. łością Oyczyzny zapaleni, ſtanowcie
Prawa ſprawiedliwe, pomniąc, co
mowi Bog przez Jzaiaſza: *Biada tym,*
Jsa. 20 *ktorzy niesprawiedliwe Prawa ſta-*
v. 1. *wią*, a w ten czas ſądźmy ſię nay-
bardziey wolnemi, kiedy będzie-
my Prawom podległemi: Zgoła cze-
go dobro pospolite wyciąga, pospo-
litą iednością obmyślaycie, (p) aby
Rzeczpospolita bez porządku, Prawa
bez ſkutku, ſkarb bez pieniędzy, woy-
ſko bez ſiły, zbroiownie bez oręża,
twierdze nie były bez obrony, aby
chciwe powſtania na cudzym upad-
ku Narody niemogły ſię zachęcać
ku naſzey zgubie tak: iako u Jere-

(p) Ferte ſententiam & in commune decer-
nite, quid facto opus ſit. Jud. 19. v. 30.

miaſza pobudzał Pan woyſka Chaldeyſkie na Obywatelow Azor. *Wſtańcie, a idźcie do Narodu ſpokoynego, y mieſzkaiącego beſpiecznie, ani wrot u nich, ani zawory.* (q) A tak gdy Oyczyznę waſzą w porze kroleſtw kwitnących poſtawicie, maiąc podchlebną porę w mocy y ſile ſwoiey ufać, oddaycie całą ofiarę ufności waſzey Bogu, niemowmy iak owi bezbożni w piśmie S. mądrość, rada, *ręka nasza wysoka, a nie Pan ſprawiła to wſzyſtko.* (r) Ale wyznaymy raczey, co mowił w zgromadzeniu ludu Dawid: *Twoia ieſt Panie wielmożność, y moc*

Jere. 49. v. 31.

1. Den. 36. v. 1D

(q) Conſurgite & ascendite ad gentem quietam & habitantem conſidenter, non oſtia nec vectes eis. Jer. 49. v. 31.

(r) Manus noſtra excelsa & non Dominus fecit hæc omnia. Dent. 36 v. 31.

y sława, y zwycięstwo, twoie Panie krolestwo, y tyś iest nad wszystkiemi Książęty, twoia nas światłość oświeca, twoia choyność ubogaca, twoia wszechmocność umacnia, twoia mądrość doradza, twoia dobroć y wierność ufność w tobie naszą błogosławi.

Joan. 4. v. 20. Atoli, co mowi Jan S. o miłości, kto niemiłuie Brata swego, ktorego widzi, iako może miłować Boga, ktorego niewidzi? To samo stosować mogę o ufności. Nie Panowie moi, niemożemy szczerze zaufać w Bogu, ktorego niewidziem, ieżeli nie zaufamy w tey poświęconey Narodu głowie, ktorą łaskawa opatrzność wystawia ku poszanowaniu, na tronie y mieyscu Bożym, ktory z Naro-

du dla Narodu wybrany, bardziey ſo-
bie ſłodzi w miłym imieniu łaſkawe-
go Oyczyzny Oyca, niżeli w po-
wadze wielkiego Krola: w ktorego
żyłach płynie krew Droga tey ſa-
mey Oyczyzny Matki miłością ożyˉ
wiona, y zdaie ſię do wſzyſtkich mo-
wić owe ſłowa, ktoremi Jozef do
rządow Egiptu wynieſiony Braci ſwo-
ich zachęcał do ufności: *Ego ſum* Gen.
Frater veſter, ktorego duch Jagiello- 45. v. 4.
now dwa wielkie Narody w iedno-
krolestwo iednoczący, tym iedności
pragnieniem żyie, aby iako w pier-
wiaſtkowym kościele wſzyſtkich wier-
nych, tak w tym prawowiernym kro-
leſtwie wſzyſtkich obywatelow była
iedna myśl, iedno ſerce, iedna du- Act. 4. v. 32.
ſza, znaiąc to dobrze, co ſami Po-

ganie z rozumu y doświadczenia uczuli, że domowych między wielkiemi ludzmi zatargow niemasz innego końca, tylko abo powſzechny upadek wſzyſtkich, abo przemożne iednego zwycięscy Panowanie (s). Co Bog ſam zapewnił przez Proroka, że w ten czas idą w rozerwanie Narody, kiedy poprzedzą rozerwane obywatelow ſerca, *divisum eſt cor eorum, nunc interibunt.* Co wieſzczym duchem do Stanow zgromadzonych w tym ſamym kościele ſławny ow kaznodzieia (t) przepowiedział, że dla nieufności y niezgody ziemie y księ

Oze. 10. v. 2.

(s) Neque enim ullus alius discordiarum ſolet eſse exitus inter claros & potentes Viros niſi aut universus interitus, aut victoris Dominatus aut Regnum. Cicer. orat. de Haruspi. Respon. Nro. 54.

(t) Xiądz Piotr Skarga, w Kazaniu trzecim Seymowym.

ſtwa wielkie, ktore ſię z koroną zie-dnoczyły odpadną, a nie za długo dla kłotliwych y bezczynnych Seymow oderwane Jnflanty. to okropne iego Proroctwo uiściły. Zaczym Panowie moi, pozwolcie gorliwości moiey mowić ſłowy Apoſtoła: ieśli ſię wza-iemnie gryżecie, patrzcie, abyście ſię wzaiemnie nieznıſzczyli: *ſi adinvi-cem mordetis & comeditis, videte, ne adinvicem consumamini.* Ad Gal. 5. v. 15. Jeden Bog Ociec wſzyſtkich, iedna wiara, ie-dna Oyczyzna, iedna nadzieia nie-śmiertelności, iedna chwała lub zgu-ba wſzyſtkich. Zachowaymyż w związ-zku pokoiu iedność miłości, y na-dziei naſzey w Bogu, ktora nam zie-dna błogoſławieńſtwo dla Oyczyzny.

A wreście, choćby też Bog oddalał

ſwoie nad nami miłoſierdzie, aboż nie-
ma przyczyny do karania? zdami ſię,
Panowie moi, iak gdyby Bog tu przy-
tomny do ciebie przezacny Narodzie
ponawiał owe u Jzaiaſza ſłowa.
Js. 48. v. 17. *Ego Dominus docens te utilia.* ; a Pan,
ktory Cię nauczyłem wiary świętey,
przepiſałem Prawa mądre y ſpra-
wiedliwe, od morza do morza roz-
Ps. 147 ſzerzyłem Panowanie twoie, utwier-
dziłem zamki wrot twoich, dałem
granicy twoiey pokoy, tłuſtością zbo-
ża, to ieſt, obfitością wſzyſtkiego,
wykarmiłem Cię, dałem Ci Króle
mądre y pobożne, dzielne y ſzczęśli-
we Hetmany, nieuſtraſzone Rycer-
ſtwo, lud bitny, na ktory ſię poſtron-
ni oglądaiąc chętnie, z tobą przymie-
rza zawierali. Poſtanowiłem Cię przed-

murzem Chrześciańſtwa, przyuczyłem palce twoie do boiu, a ręce do zwyciężſtwa, oddaliłem przez ciebie ohydę z Jzraela, y nie tak dawnemi czasy ſtolicę Chrześciańſkiego Cesarſtwa z ręku niewiernych za ſprawą twoią wybawiłem. Obyś był przeſtrzegał pilnie przykazania mego, *utinam attendiſſes ad mandata mea.* Dni twoie płynełyby biegiem nieprzerwanym w pokoiu, obfitości, y chwale, kościoły twoie brzmiałyby w radoſnych okrzykach dziękczynienia, a niby ſtarte zoſtało imie twoie przed obliczem moim, *fuiſſet pax tua ſicut flumen, neque attritum fuiſſet nomen tuum a facie mea.* Lecz cożeś mi za to, niebaczny Narodzie oddał? poszła oto w pogardę bogoboyność, cno-

Js. 48 v. 17

Jbid.

ta ustąpiła rospuście, moc y powagę zwierzchności niesforna wolność okrzesała, miłość Oyczyzny stała się szczegulnym zyskom hołdownicza. Byłeś niewdzięczny za moie dobrodzieystwa, chciałem abyś przynaymniey był tkliwy na twoie ukaranie, te ziemie żyzne y ludne od morza do morza rozciągnione, te kraie Słowiańskie, od Dniepra aż do Sali y Elby żelaznemi słupami niegdyś oznaczone twoie to ziemie, y kraie były, oderwałem ie, y w cudze podałem Panowanie, a ty, iako uśpiony wśrzod morza sternik biłem Cię, a niebolałeś? pociągałem pod cudze rządy, a nieczułeś, *sicut dormiens*
Prov. 25. v. 54. *in medio mari verberaverunt me & non dolui, traxerunt me & non sensi.*

W zubożeniu kraiowym dogadzałeś przepychowi, w długoletnim pokoiu podniecałeś iſkierki domowych niezgod, ktore w pożary fatalne wybuchneły, czyliż nieſprawiedliwa rzecz ieſt, abym ſprawdził na tobie ſłowa moie, wſzelkie Króleſtwo przeciw ſobie rozdzielone ſpuſtoſzeie, y w powſzechnych obalinach ſzczegulne domy zoſtaną zagrzebane. *Omne Regnum in ſe ipso divisum, deſolabitur, & domus ſuper domum cadet.* Math. 12. v. 25.

Takby powinno byé, O moy Boże! gdybyś tylko na winy naſze patrzał, ale ufność naſza twoią nam litość obiecuie. Pomniy o moy Panie! na dawne twoie miłoſierdzie, Psalm 143. w tobie nadzieie pokładali Oycowie naſi, y z tak wiele klęſkow wybawi-

łeś ich. Pomniy na tyle Swiętych Polakòw, zastępcow y obrońcow naszych, a dla zasługi Oycow przepuść Synom. Pomniy na tyle pobożnych Kròlow, ktorzy Tron ten mądrym y sprawiedliwym Panowaniem ozdobili, a teraz stolicę niebieskiego Baranka otaczaią, spoyrzy na głowę Prawodawcow Moyżesza y Brata iego Aarona, czyste do Ciebie ręce wznoszącego. Spoyrzy na te wodze y Prawodawce ludu twego, z ktòrych każdy woła do Ciebie słowy Salomona: *Boże Oycow moich, y Panie*
Sap. 9 *miłosierdzia, dayże mi mądrość stoiącą przy Stolicy twoiey, ażeby zemną była, zemną pracowała, y wszystko, co się podoba oczom twoim, wykonała*, a pomnażaiąc nieustannemi łaskami zba-

wienie Króla: *Magnificans Salutes Re-* Ps. 19
gis, czyniąc miłoſierdzie z Narodem, v. 6.
uiść dobrotliwy Panie ſłowa twoie,
że kochasz tych, ktorzy ſię Ciebie
boią, y tych, ktorzy nadzieię, w To- Ps. 146
bie pokładaią. *Beneplacitum eſt Do-* v. 12
mino ſuper timentes Eum, & in Eis,
qui ſperant ſuper miſericordia Ejus.
Amen.